

sirds, prāts un naudasmaks

AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMU GRUPAS AR LIELĀKO PROGNOZĒJAMO DARBASPĒKA IZTRŪKUMU 2030. GADĀ*

DIENAS
TĒMA

* Prognozētā darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma starpība.

Visvairāk trūks speciālistu ar profesionālo izglītību

Ekonomikas speciālisti aicina jauniešus rūpīgāk pētīt nākotnē pieprasīto profesiju prognozes, lai, beidzot augstskolu, viņi pēc iespējas ātrāk varētu iekļauties darba tirgū un veidot savu karjeru.

"Mēs sastopamies ar intensīvu un paliekošu ekonomikas struktūras maiņu, tādēļ veiksmīgāki būs tie tirgus dalībnieki, kas aktīvi rīkosies, lai pielāgotos pārmaiņām," norāda ekonomikas ministre Ilze Indriksone.

Viņa uzsver, ka Ekonomikas ministrija aktualizējusi vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes, aptverot nozaru nodarbinātības vajadzības profesiju un izglītības griezumā līdz 2040. gadam. Ministre neslēpj, ka valstī ir lieli darbaspēka nepietiekamības riski. Lai situāciju darba tirgū uzlabotu, nepieciešama aktīvāka cilvēku

iesaiste mūžizglītībā, cilvēkiem sistemātiski un regulāri jāapgūst mūsdienu darba tirgū pieprasītās prasmes, kas ļauj veiksmīgāk pielāgoties jaunajiem ekonomikas apstākļiem, ko ietekmē ģeopolitiskā situācija.

Tā kā nākotnē turpināsies sabiedrības novecošanās un samazināsies darbaspējīgo iedzīvotāju skaits, demogrāfiskie procesi atstās jūtamu ietekmi uz darba tirgu. Lai arī pamazām bezdarba līmenis varētu sarukt līdz pieciem sešiem procentiem, augstākie bezdarba rādītāji sagaidāmi iedzīvotāju grupā ar zemu izglītības līmeni un bez profesionālām prasmēm un kvalifikācijas. Tuvākajā laikā nodarbinātības pieaugums būs vērojams gandrīz visās tautsaimniecības nozarēs, izņemot tirdzniecību, transportu un apstrādes rūpniecību.

Tāpat Ekonomikas ministres

analīze rāda, ka tautsaimniecības struktūras maiņa palielinās augstas kvalifikācijas darbaspēka pieprasījumu, bet samazinās zemas un vidējas kvalifikācijas darba vietu skaitu. "Būtiskākais jaunu darba vietu pieaugums vidējā termiņā sagaidāms profesionālo, zinātnisko un tehnisko, kā arī informācijas un komunikācijas pakalpojumu jomā un būvniecībā. Vienlaikus ilgtermiņā nozīmīgākais jaunu darba vietu pieaugums varētu būt gan profesionāliem, zinātniskiem un tehniskiem, gan IT pakalpojumiem, gan arī veselības un sociālās aprūpes pakalpojumiem, ko lielā mērā noteiks sabiedrības novecošanās tendences un pieprasījums pēc dažādiem ar veselības uzturēšanu, rehabilitāciju un citiem ar "sudraba ekonomiku" saistītiem pakalpojumiem," skaidro ekonomikas eksperti. ▀

EKSPERTE

Vidusskolēni ir izlēmīgāki

Inga Naumčika,
Liepājas 7. vidusskolas
karjeras konsultante

Mums vidusskolā ir medicīnas, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju, uzņēmējdarbības un tiesību zinātņu virzieni. Šie izvēļu grozi ir jau otro gadu, un pieprasītākais virziens ir medicīna. Parasti mūsu skolas absolventi visvairāk arī izvēlas studēt šajā jomā. Reizēm jaunieši saprot, ka izdarītā izvēle bijusi kļūdaina, tad mēs ļaujam virzienu mainīt.

Profesijas izvēlē noteikti ir jūtama vecāku ietekme, īpaši 9. klašu absolventiem. Bieži ekonomisku apsvērumu dēļ vecāki virza jauniešus uz arodskolu, tehnikumu, lai apgūst profesiju. Vidusskolā jau ir citādi, jaunieši ir izlēmīgāki. Ir arī vecāku vēlme, lai viņu bērns iegūst augstāko izglītību.

Iepazīt profesiju, kāda tā ir ikdienā, bērniem ļoti palīdz Ēnu dienas. Taču tā nav vienīgā iespēja izzināt profesijas aizkulises. Rīgas Stradiņa universitātes filiāle piedāvā lekcijas, vada nodarbības par medicīnas tēmām. Pandēmijas laikā tās notika Zoom platformā. Arī Liepājas uzņēmumi ir ļoti atsaucīgi, piemēram, "AE Partner", kas pastāsta, kā tiek virzīta

uzņēmējdarbība, tāpat "Jensen Metal" un citās ražotnēs darbinieki ir atvērti un pretimnākoši, vada ekskursijas vai kā citādi dod iespēju parunāt ar uzņēmuma pārstāvjiem. Cieša sadarbība ir ar Liepājas Izglītības pārvaldi.

Par profesijām un nozarēm jaunieši uzzina internetā, ir portāls "Profesiju pasaule", kur tās sīki aprakstītas. Braucam uz izstādi "Skola". Augstskolas arī ir ieinteresētas sevi popularizēt, sūta uz skolām informāciju. Es visa gada garumā vadīju grupu nodarbības, kopīgi vēram vaļā mājaslapas un skatījāmies, kādas programmas augstskolas piedāvā, kādi ir uzņemšanas nosacījumi. Individuālajās konsultācijās meklējam, kur var apgūt profesiju audzēkni interesējošā virzienā.

Vai pašlaik ir modes profesijas? Grūti pateikt. Jaunieši ir radoši, daudzpusīgi, paši interesējas par izglītības piedāvājumiem ārzemēs, māk atrast informāciju arī par Liepājai vai Latvijai mazāk aktuālām profesijām. Mūsu skolā puišus piesaista jūrniecība, daļa izvēlas apgūt ar šo jomu saistītas profesijas.

Studēt Liepājā vai citviet – tas vairāk atkarīgs no situācijas ģimenē. Jauniešiem, kuri nolemj studēt Rīgā vai ārzemēs, sākumā noteikti ir nepieciešams ģimenes atbalsts. Apmēram 30% dodas uz Rīgu, ap 30–40% paliek tepat Liepājas augstskolās. Ir maza daļa jauniešu, kas izvēlas nestudēt un grib sākt darba gaitas. Beidzamajos divos gados, varbūt tas ir pandēmijas ietekmē, ir vairāk jauniešu, kas uzreiz pēc vidusskolas grib sākt strādāt. Iepriekš mūsu skolā tādu bija mazāk par pieciem audzēkņiem, tagad skaits tuvojas desmitam. ▀

UZZIŅAI

PAREDZAMĀS BŪTISKĀKĀS PROBLĒMAS DARBA TIRGŪ

- Augstākās kvalifikācijas dabaszinātņu, IKT un inženierzinātņu speciālistu trūkums – līdz 2030. gadam tas var pieaugt līdz ~9,1 tūkst.
- Augstākās kvalifikācijas darbaspēka ar izglītību komerczinātnēs, sociālās un humanitārās zinātnēs pārpalikums – līdz 2030. gadam tas var pieaugt līdz ~26,5 tūkst.
- Nepietiekams darbinieku daudzums ar profesionālo vidējo izglītību – vidējā termiņā tie var būt ~69 tūkst., turklāt iztrūkums būs vērojams praktiski visās izglītības tematiskajās grupās, it īpaši inženierzinātnēs un ražošanā.
- Darbaspēka pārpalikums ar vidējo vispārējo izglītību, pamatzglītību un zemāku izglītības līmeni – līdz 2030. gadam tas var sasniegt ~95,8 tūkst.

AVOTS: EKONOMIKAS MINISTRIJA